

naznačuje exhibicionistickou nahotu nesmírné přítomnosti – přicházející jakoby z dálky vzdálenější než přímou tvář; je profanující a vždy již zcela profánní, jako by již vynutila zákaz tajemství. *Podstatně skryté proniká ke světlu, aniž by se stávalo významem.* Není to nic, nýbrž to, co ještě není. A přitom se tato neskutečnost na prahu skutečného nedává k možnému uchopení – tato utajenost nepatří k nějakému gnoseologickému akcidentu, který přichází k bytí. „Ještě nebytí“ neznamená toto ani ono; tajnost zcela vyčerpává podstatu této ne-podstaty. Utajenost, jež v nestoudnosti svého produkování přiznává noční život, který není totéž co denní život prostě zbavený světla; který není totéž co jednoduchá *interiorita* osamělého a intimního života, hledající výraz proto, aby mohla překonat své potlačení. Odkazuje ke studu, jež zprofanovala, aniž ho překročila. Tajemství se zjevuje bez zjevování, avšak nikoli proto, že by se zjevovalo jen zpočátku, s výhradami anebo nejasně. To, co definuje *profanaci*, je právě současnost utajenosti a odhalení. Zjevuje se v dvojznačnosti. Avšak dvojznačnost – podstatně erotickou – umežňuje profanace, a nikoli naopak. Její patetičnost ustavuje stud, jenž je v lásce nepřekonatelný. Nestoudnost, k níž se vždy odvažuje prezentace lascivní nahoty, není to, co se připojuje k předchozímu neutrálnímu vnímání, jak je tomu tehdy, když lékař zkoumá nahotu nemocného. Způsob, jímž se děje – prezentuje a jest – erotická nahota, charakterizuje původní fenomény nestoudnosti a profanace. Mravní perspektivy otevřené těmito fenomény jsou již situovány v singulárním rozměru, rozvětveném tímto přílišným exhibicionismem, v němž se děje bytí.

Poznamenejme mimochodem, že tato hloubka v podzemní dimenzi něhy brání tomu, aby byla ztotožněna s půvabem, jemuž se nic méně podobá. Tuto současnost či dvojznačnost křehkosti a tíže nevýznamu, která je těžší než váha beztvare reality, nazýváme *ženstvem*.

Pohyb milujícího před touto slabostí ženství, který není ani čistým soucitem, ani neúčastněností, si libuje v soucítění, ztrácí se v povolnosti k laskání.

Laskání jako dotek je smyslovost. Avšak laskání transcenduje smyslové. Není to tak, že by laskání cítilo mimo smyslové, že by sahalo dále než smysly, že by sahalo po nějaké sublimní živině, a přitom v tomto vztahu k tomuto poslednímu citu podržovalo ono zaměření hladu, směřujícího k živině, jež je tomuto hladu příslibena a dává se mu, prohlubující jej, jako by se laskání živilo svým vlastním hla-

B. FENOMENOLOGIE ERÓTA

Láska směřuje k Druhému, směřuje k němu v jeho slabosti. Slabost tu ovšem nepředstavuje nižší stupeň nějakého atributu, relativní neúplnost vymezení, které je společné mně i Jinému. Předchází manifestaci atributů a kvalifikuje jinakost samu. Milovat znamená mít strach o druhého, pomáhat mu v jeho slabosti. V této slabosti vzechá jako z ranních červánků ono Milované, jímž je Milovaná. Epifanie Milovaného, ono ženské, se nepřipojuje k nějakému předmětu anebo k nějakému Ty, které by již byly předem dány v nějakém setkání středního rodu, což je jediný rod, který zná formální logika. Epifanie Milované je vjedno s její *vládnou* něžností. *Způsob* něhy záleží v krajní křehkosti, ve zranitelnosti. Ukazuje se na hranici mezi bytím a nebytím jako sladká hřejivost, v níž se bytost rozptyluje do záře, jako „bledá červeň“ nymf ve *Faunově odpoledni*, která „poletuje v ospalém vzduchu hustých dřívot“; zbavující se své individuality a zbavující se váhy svého bytí, zemdlení a mdlوبا, útek do sebe prostřed svého vyjevování. V tomto úteku Jiný je Jiný, je to cizinec na světě, který je pro něj příliš hrubý a příliš zranující.

A přece tato krajní křehkost je rovněž na hranici existence „bez strojenosti“, „bez okolkování“, drsné a „neznačící“ vrstvy, všechnu míru přesahující ultramateriality. Lépe než metafory vyjadřují tyto superlativy jakýsi paroxysmus materiality. Ultramaterialita nenaznačuje prostou absenci lidského v nakupení skal a písků měsíční krajiny; nenaznačuje ani materialitu, která samu sebe překonává a ve svých rozervaných formách se manifestuje v rozvalinách a ranách;

dem. Laskání záleží v tom, že nesaží po ničem, že podněcuje to, co ustavičně uniká ze své formy k budoucnosti, jež nikdy není dost budoucí – že podněcuje to, co stále vyklouzává, jako by *ještě nebylo*. Laskání *hledá*, slídí. Není to intencionalita odhalování, nýbrž zkoumání: cesta k neviditelnému. V jistém smyslu *vyjadřuje* lásku, avšak trpí tím, že to nedokáže říci. Hladoví po tomto výrazu a jeho hlad neustále roste. Jde tedy dále, než je jeho mez, směřuje za jsoucno, dokonce i budoucí, jež právě jako *jsoučí* již klepe na bránu bytí. Touha, která je živá, se znovu rodí v uspokojení, života nějak tím, co *ještě není*, a vede nás k panenství, k navždy neznásilněnému ženství. Laskání se nesnaží ovládnout nějakou nepřátelskou svobodu, učinit z ní svůj předmět anebo z ní vymoci souhlas. *To, co ještě není*, „méně než nic“, uzavřené a spící na druhé straně *budoucnosti*, tedy spící zcela jinak než to, co je *možné* a co by dovolovalo předjímaní – to hledá laskání vně souhlasu či rezistence svobody. Profanace, která se vkrádá v laskání, je adekvátní odpovědí původnosti této dimenze absence. Absence jiné, než je prázdnota abstraktní nicoty: absence, odkazující k bytí, avšak odkazující k němu svým způsobem, jako by „absence“ budoucnosti nebyly vůbec budoucností na stejné rovině a na tentýž způsob. Předjímaní uchopuje možné; to, co hledá laskání, však není situováno v horizontu a světle uchopitelného. Tělesné, něžnost par excellence, která je korelátem laskání, milovanou, nelze zaměňovat s tělem jako objektem fyziologie, ani s žitým tělem onoho „já mohu“, ani s tělem-výrazem, asistujícím své manifestaci čili tváří. V laskání, které je po smyslové stránce ještě smyslovým vztahem, se již tělo svléká ze své formy a dává se jako erotická nahota. V tělesnosti něhy opouští tělo statut jsoucna.

Milovaná, které se lze sice zmocnit, avšak jež je ve své nahotě nedotknutelná, mimo oblast objektů a za tváří, tedy i za jsoucím, setravá ve své panenství. Ženství jakožto bytostně znásilnitelné i neznásilnitelné, ono „Věčně Ženské“, je panenství či ustavičné obrozování panenství, ono nedotknutelné i ve styku s vášní, budoucnost v přítomnosti. Nikoli jako svoboda v zápase s tím, kdo jí chce dobyt, svoboda, odporující svému zvěčnění a objektivaci, nýbrž křehkost na samé hranici nebytí; nebytí, kde je usazeno nejen to, co vyhaslo a *již* není, nýbrž i to, co *ještě* není. Panna je nedotknutelná, umírá bez vraždy, umdlévající, ustupující do své budoucnosti, která je za hranicemi každé možné anticipace. Na straně noci jako anonymní hukot *ono je*st

se prostírá noc erotična; za nocí nespavosti noc skrytého, tajného, záhadného, vlast panny, současně *Erótem* odkrývaná a *Erótu* se vzpírající – jinak řečeno: profanace.

Laskání nesměruje ani k osobě, ani k věci. Ztrácí se v bytosti, jež se rozplývá jako v neosobním snu bez vůle, dokonce i bez odporu: pasivita, již animální či dětská anonymita, již cele u smrti. Vůle něhy se děje ve svém mizení, jakoby zakořeněna v animalitě, nevědoucí o smrti, ponořené ve falešném bezpečí živlu, v dětinství, které neví, co se mu přihodí. Avšak právě tak závatná je hloubka toho, co *ještě není*, co *není* – v takové non-existenci, která dokonce nemá s bytím ani onu příbuznost, jež k němu váže ideu anebo projekt, v takové non-existenci, jež v žádném z těchto případů nemíní být podobou toho, co jest. Laskání směřuje k něžnosti, která již nemá statut nějakého „jsoucna“, která opustila „čísla a jsoucna“, a tedy již nemá kvalitu něčeho jsoučho. Něha označuje *způsob*, způsob, jak setrávat v *no man's land* mezi bytím a ještě-ne-bytím. Způsob, který o sobě dokonce ani nedává vědět tak jako význam, který nijak nevyšvítá, který se rozplývá a umdlévá, neboť bytostná slabost Milované se děje jako zranitelná a jako smrtelná.

Avšak právě skrze toto mizení a umdlévání něhy se subjekt nemůže rozvrhovat k budoucnosti možnému. Ono *ještě* ne-bytí nepatří do stejné budoucnosti, v níž se již houfuje všechno to, co mohu uskutečnit, v níž se již prchavě ukazuje ve světle, dává se mému předjímaní a podněcuje mé schopnosti. Ono *ještě* ne-bytí není cosi možného, jež by bylo pouze vzdálenější než jiné možnosti. Laskání *nejedná*, nezmocňuje se možnému. Tajemství, které vynucuje, je neformuje jako zkušenost, nýbrž otrásá vztahem já k sobě a k ne-já. Bez tvaré ne-já unáší já do absolutní budoucnosti, kde se sobě vymyká a ztrácí své postavení subjektu. Jeho „intence“ nemíří již ke *světlu*, ke smyslu-plnému. Jakožto vášně je svolná s pasivitou, utrpením, mizením něhy. Umírá touto smrtí a trpí tímto utrpením. Dojetí, utrpení bez utrpení se již utěšuje tím, že se mu v utrpení líbí. Dojetí je soucit, který má v sobě zalíbení, radost, utrpení proměněné ve štěstí – rozkoš. A v tomto smyslu rozkoš začíná již v erotické touze a v každém okamžiku trvá jako touha. Rozkoš nepřichází, aby naplnila touhu, nýbrž je touto touhou samou. Proto je rozkoš nejen netrpělivá, nýbrž je netrpělivostí samou, vydechuje netrpělivost a dusí se v ní, překvapena dosaženým cílem, neboť jde nikoli k cíli.

Rozkoš jakožto profanace odhaluje skryté jako skryté. V této konjunkci, která by pro formální logiku měla svůj původ ve sporu, se tedy uskutečňuje zcela výjimečný vztah: odhalené nepozbývá při svém odhalení svého mysteria, skryté se neodkryvá, noc se nerozptyluje. Odhalení-profanace se odbývá ve studu, třeba i má formy nestoupostnosti: odkrytá tajemnost nenabývá statutu něčeho odhaleného. Odkrytá znamená spíše tajemství znásilnit než je odhalit. Je to však znásilnění, jež není s to zotavit se z této odvážlivosti. Neboť ostudnost profanace nutí sklopit oči, jež by měly zkoumat odhalené. Erotická nahota říká to, co nelze říci, avšak to, co nelze říci, se neodděluje od tohoto vyslovování tak, jako se nějaký záhadný předmět, cizí vyslovování, odděluje od jasně mluvy, jež by jej chtěla opsat. Způsob „mluvení“ či „manifestování“ sám skrývá odhalováním, říká a zamlčuje to, co nelze říci, dráždí a provokuje. „Mluvení“ – tedy nejen to, co je řečeno – je zde dvojnásobné. Dvojnásobnost však nevzniká mezi dvojným smyslem promluvy, nýbrž mezi promluvou a vzdáním se jí, mezi znáčením řeči a ne-značením lascivity, jež zastírá dokonce i mlčení. Rozkoš profanuje, nevidí. *Intencionalita bez vidění*, objevování, které neosvětluje: co objevuje, to se nedává jako význam a neosvětluje žádný horizont. Ženství nabízí tvář, překračující hranice tváře. Tvář milovaně *nevjadřuje* to tajemství, které profanuje *Eros* – přestává vyjadřovat, anebo chcete-li, vyjadřuje pouze toto odmítnutí vyjadřovat, pouze tento konec rozmluvy a slušnosti, toto rázné přerušování řádu přítomnosti. Čistota výrazu je v ženské tváři již zakalena dvojnásobností rozkošného. Výraz se mění v neslušnost, je již až příliš blízko dvojnásobnosti, která říká méně než nic, která je již smích a výsměch.

V tomto smyslu je rozkoš čistá zkušenost, zkušenost, kterou nelze vtěsnat do žádného pojmu, která zůstává zkušeností slepou. Profanace – revelace skrytého jakožto skrytého – konstituje model bytosti neredukovatelné na intencionalitu, která objektivuje dokonce i v praxi, protože neopouští „čísla a jsoucná“. Lásku nelze redukovat na poznání smíšené s afektivními prvky, které by je otevíraly pro netušenou rovinu bytí. Nic neuchopuje, nevede k pojmu, nemá *vyústění*, nemá ani strukturu subjektu a objektu anebo strukturu já-ty. Eros se neuskutečňuje jako subjekt ustavující nějaký objekt, ani jako rozvrh směrem k možnému. Jeho pohyb je postup za hranice možné.

Ne-značení erotiky nepředchází před značením tváře tak, jako temnota beztvare materie předchází umělecké formy. Má již for-

my za sebou, přichází z budoucnosti, z budoucnosti, jež leží za tou budoucností, ve které se milota možné, protože cudná nahota tváře se neztrácí v erotickém exhibicionismu. Indiskrece, v níž trvá ve své záhadnosti a nepostižitelnosti, se dosvědčuje právě přílišnou bezměrností této indiskrece. Pouze ta bytost, jež má přímou tvář, může být „odhalena“ v ne-značení lascivity.

Připomeňme si, co je zahrnuto ve významu. Primární faktum významu se odehrává ve tváři. Tvář však nedostává svůj význam *ze vztahu* k něčemu. Tvář značí sama sebou, její význam předchází před *Simgebung*; smysluplné chování vzhází již v jejím světle; šíří světlo, v němž je světlo vidět. Zde není co vysvětlovat, protože všechno vysvětlování ji má jako svůj základ. Jinak řečeno: společenství s Druhým, které vyznačuje konec absurdního šumotu *ono jest*, se neustavuje jako *dílo* nějakého Já, jež dává smysl. Musí tu již být, aby mohl vyvstat druhý – aby existoval a nejen pracoval –, aby se mohl objevit fenomén smyslu jakožto korelátu myšlenkové intence. Bytí pro druhého tedy nesmí připomínat nějakou finalitu, neimplikuje žádné předem dané kladení anebo preferenci jakékoli hodnoty. Bytí pro druhého znamená být dobrý. Pojem Druhého sice nemá žádný nový obsah ve vztahu k pojmu já, avšak bytí pro druhého není vztah mezi pojmy, jejichž rozsah by se kryl, není to ani koncipování pojmu jako výkon já, nýbrž moje dobrota. Fakt, že v existenci pro druhého existují jinak, než existují-li pro sebe, je fakt mravnosti samé. Ta ze všech stran obklopuje mé poznání Druhého a neumiká poznání Druhého tím, že by kladla druhého výše, než je toto primární poznání. Transcendence je jako taková „morální vědomí“. Záleží-li metafysika v transcendování, pak ji morální vědomí završuje. Ve všem, co bylo dosud řečeno, jsme se snažili vyložit epifanii tváře jako původ exteriory. Původní fenomén významu spadá vjedno s exteriorem. Exteriorita je značení samotného. A pouze tvář je ve své mravnosti vně. Tvář v této epifanii neztrácí jako forma, odvíjející obsah, jako *obraz*, nýbrž jako nahota principu, za níž již není nic. Mrtvá tvář se stává formou, posmrtnou maskou, ukazuje se, namísto aby dávala vidět, ale právě takto se již nejvíce jako tvář.

Lze to říci také jinak: exteriorita definuje jsoucnou jako jsoucí a význam tváře je dán bytostnou shodou jsoucna a označujícího. Význam není dodatečně připojen ke jsoucnu. Značit není totéž co prezentovat se jako znak, nýbrž vyjadřovat se, to jest prezentovat se osobně. Sym-

bolismus znaku již předpokládá význam výrazu, tvář. Ve tváři se prezentuje jsoucno par excellence. Jako tvář může vyjadřovat celé tělo – ruka anebo oblouk ramene. Původní značení jsoucna – jeho osobní prezentace čili jeho výraz –, způsob, jímž neustále vybíhá ze svého tvarového obrazu, se jako pokušení naprosté negace a jako nekonečná rezistence vůči vraždě druhého jako druhého konkrétně děje v tvrdém odporování jeho nechráněných očí a v odporování toho, co je mírné a zcela odkryté. Jsoucí jako jsoucí se děje jen v mravnosti. Řeč, tento pramen všeho významu, se rodí v závratí nekonečna, která se nás zmocňuje před přímostí tváře, jež umožňuje i znemožňuje vraždu.

Princip „Nezabiješ“, samo značení tváře, se zdá být protikladem mystéria, které profanuje *Eros* a které se projevuje v ženství něhy. Ve tváři Druhý vyjadřuje svou eminenci, rozměr výše a božského, z něhož sestupuje. V jeho mírnosti se vyostřuje jeho síla i jeho právo. Slabost ženství vyzývá k soucitu s tím, co v jistém smyslu ještě není, k přehlížení toho, co se vystavuje v nestoudnosti a vzdor tomuto vystavování se neodhaluje, to jest profanuje se.

Avšak přehlížení předpokládá tvář. Živly i věci jsou mimo oblast úcty a neúcty. Má-li mít nahota ono ne-značení lascivity, musela již být vnímána tvář. V ženské tváři se spojuje tato jasnost i tento stín. Ženství je tvář, v níž zakalenost obléhá jas a vniká do něj. Zdánlivě asociální vztah erotického bude mít vztah k sociální oblasti, třeba vztah negativní. V této inverzi tváře ženstvím, v tomto znetvoření, které se týká tváře je ve značení tváře přítomno ne-značení. Přítomnost ne-značení ve značení tváře neboli tento poukaz ne-značení ke značení, v němž cudnost a slušnost tváře stojí na samé hranici ještě potlačované obscenosti, je původní událost ženské krásy, toho eminentního smyslu, jehož v ženství nabývá krása, kterou však umělec musí formováním chladné hmoty barvy či kamene proměnit v „beztížný půvab“, aby se krása stala chladnou přítomností, svrchovaným vzletem, existencí bez základů a důvodů. Krása umění je *inverzí* krásy ženské tváře. Zneklidňující hloubku budoucnosti, onoho „méně než nic“, které není hloubkou světa a které se projevuje i skrývá v ženské krásě, nahrazuje obrazem. Předvádí krásnou formu, jež je ve svém vzletu redukována na sebe samu a zbavena své hloubky. Každé umělecké dílo je obraz a socha: znehýbněné v okamžiku či v pravidelném opakování. Poezie nahrazuje ženský život rytmem. Krása se stává formou; překrývá lhostejnou hmotu, aniž by přechovávala mysterium.

Erotická nahota je tedy jakoby význam naruby, význam, který označuje falešně, jasnost proměněná v žár a noc, výraz, který přestal vyjadřovat, který vyjadřuje svou resignaci na výraz a mluvu a který se vytrácí do dvojznačnosti mlčení; je to mluva, jež nevyovídá smysl, nýbrž vystavování se. Právě v tom tkví sama lascivnost erotické nahoty – smích vybuchující ve shromáždění shakespeareovských čarodějnic, smích prosycující slušnost mluvy zamlčenými dvojmysly, smích jako absence vši vážnosti, veškeré možnosti mluvy, smích „dvojmyslných podmínek komiky, jak je např. popsal H. Bergson ve svém *Smíchu*. Zde je navíc obsah, který nás vede k řádu, v němž vážnost zcela chybí. Milovaná nestojí proti mně jako vůle zápasící s mou vůlí anebo podřízená mé vůli, nýbrž naopak jako nezodpovědná animalita, která neřká skutečná slova. Milovaná, jež se vrátí do dětství bez odpovědnosti – tato koketní hlava, toto mládí, tento „trochu pošetilý“ čistý život –, opustila svůj statut osoby. Tvář se otupuje a ve své osobní a nevyjadřující neutralitě dvojznačně přechází do animality. Vztahy k druhému se odehrávají jako hra – hraje se si s druhým jako s nějakým mláďetem.

Ne-značení lascivity tedy není totéž co hloupá indifferenc hmoty. Právě jako rub výrazu toho, co výraz ztratilo, poukazuje k tváři. Byť, jež se prezentuje jakožto identická ve své tváři, ztrácí svůj význam vzhledem ke zprofanovanému tajemství a pohrává si s dvojznačností. Dvojznačnost je epifanií ženství: partnera v rozhovoru, spolupracovníka i pána s vyšší inteligencí, jež často vládl lidem v mužské civilizaci, do níž vstoupil; podle nepsaných pravidel civilizované společnosti je třeba s ženou zacházet jako s ženou. Tvář, jež je cele přítomná a otevřená, maskuje ve své ženské epifanii narážky, dvojmysly. Směje se pod pláštěm svého vlastního výrazu, aniž by vedla k nějakému přesnému smyslu: její narážky jsou v prázdnu, naručuje méně než nic.

Násilí tohoto zjevoování však označuje *sílu* této nepřítomnosti, tohoto *ještě ne*, tohoto méně než nic, jež je odvážně vytrženo ze stoupanosti, ze své podstaty skrytého. Toto *ještě ne*, jež je vzdálenější než budoucnost, je časové *ještě ne* a dosvědčuje stupně v nicotě. *Eros* je pak stržení překračující každý rozvrh, každou dynamiku, je to zásadní indiskrece, profanace, a nikoli odhalování toho, co *již existuje* jakožto vyzařování a význam. *Eros* překračuje hranice tváře. To ale nezna-

mená, že by tvář svou slušností ještě něco zakrývala jako maska jiné tváře. Nestoudný zjev erotické nahoty zatežuje tvář a tříží obłudnou vahou ve stínu ne-smyslu, který se do ní promítá; nikoli proto, že by se za ní měla vynořit nějaká jiná tvář, nýbrž proto, že skryté prolamuje stud. Skryté – a nikoli nějaké skryté jsoucno či možnost nějakého jsoucna; skryté, to, co ještě není a čemu tedy naprosto chybí *quidditas*. Láska nevede přímější či křivější cestou jednoduše k Ty. Obrací se jiným směrem, než je ten, kde se lze setkat s Ty. Ono skryté – které nikdy není dost skryté – je mimo všechno osobní a je jakoby jeho rub, nepropouštějící světlo, je to kategorie, jež je vně hry bytí a nicoty, je za hranicemi možného, protože je absolutně neuchopitelné. Jeho *způsob* za hranicemi možného se manifestuje v nespolečen-skosti společenství zamilovaných, v jejich odmítání vyjít z této opuštenosti, vydat sebe sama, jež je rozkoší, živící se vlastním hladem a v závratí se blíží ženskému, neosobnímu, ale takovému, do něhož ne-může osobní nikdy propadnout.

Vztah mezi milujícími se, který vzniká v rozkoši a který se zásadně vzpírá universalizaci, je pravým opakem sociálního vztahu. Vylučuje třetího, je intimitou, samotou ve dvou, uzavřenou společností, je to nevětečnost par excellence. Ženství, toť Jiné, vzpírající se společnosti, člen onoho společenství dvou, intimní společnosti, společnosti bez řeči. A bylo by třeba popsat tuto jeho intimitu. Neboť onen nesrovnatelný vztah rozkoše k ne-značícímu je komplex, jež nelze redukovat na opakování onoho *ne*, nýbrž má pozitivní rysy, jimiž je vymezena, lze-li to tak říci, budoucnost a to, co *ještě není* (a co není jednoduše jsoucnem, setrvávajícím ve stavu možnosti).

Tato nemožnost redukovat rozkoš na sociální, toto ne-značení, do něhož rozkoš ústí a jež se manifestuje v oné neslušnosti řeči, jež by chtěla vyslovovat rozkoš, izoluje milující se tak, jako by byli sami na světě. To je samota, která pouze nepopírá svět, nezapomíná jej pouze. *Společné jednání cítícího a citěného*, které rozkoš dovršuje, ohrazuje, uzavírá a zpečetuje společenství páru. Ona nespolečen-skost rozkoše je tedy pozitivně společenstvím cítícího a citěného: jiný není jen cítitý, nýbrž v cítěném se stvrzuje cítící, jako by já a jinému byl substanciálně společný jeden a týž cit. Avšak nikoli tak, jako je určitá krajina společná dvěma pozorovatelům anebo nějaká myšlenka společná dvěma myslitelům. Společenství tu neprostředkuje identický objektivní obsah a nevyplývá ani z analogie cítění. Vyplyvá z identity

cítění. Odkaz lásky „dávanej“ k lásce „přijímáněj“, láska lásky, rozkoš není cit na druhou jako reflexe, nýbrž je to přímý vztah jako ve spontánním vědomí. Je intimní, a přece intersubjektivně strukturovaný, tedy nesimplifikuje se na jediné vědomí. V rozkoši je Jiný já a je oddělen od já. Oddělení Jiného uvnitř tohoto společenství cítění zakládá prudkost rozkoše. Rozkoš rozkoše nezáleží ve zkracené, objektivně zvěcněné svobodě Jiného, nýbrž v jeho nezkracené svobodě, po jejíž objektivitě netoužím. Avšak ona vytoužená a rozkošnická svoboda není v jasů jeho tváře, nýbrž v nejasnosti a jakoby v neřesti utajeného či v budoucnosti, která tajně tkví v odhalení a která je právě proto nevyhnutelně profanací. Nic nemá tak daleko k *Erótu* jako vlastnění. Ve vlastnění Druhého jej vlastním jen natolik, nakolik vlastní on mne, jako otrok i pán zároveň. Rozkoš by ve vlastnění vyhasla. Na druhé straně nám však neosobnost rozkoše brání chápat vztah mezi milujícími se jako komplementaritu. Rozkoš není zaměřena na druhého, nýbrž na jeho rozkoš, je to rozkoš z rozkoše, láska k lásce jiného. Láska tedy není zvláštním případem přátelství. Láska a přátelství jsou nejen různě pocífovány, ale liší se i jejich korelát. Přátelství směřuje k druhému, láska hledá to, co nemá strukturu jsoucna, nýbrž hledá nekonečně budoucí, to, co má být zplozeno. Plně miluji, jen pokud druhý miluje mne, a to nikoli proto, že mám zapotřebí uznání Druhého, nýbrž proto, že moje rozkoš se těší z jeho rozkoše a že v této neporovnatelné konjunkci identifikace, v této *trans-substanciaci*, Stejně a Jiné nesplyvají, nýbrž za hranicemi jakéhokoli možného vztahu, jakékoli smysluplné a inteligentní schopnosti, plodí dítě.

Jestliže milovat znamená milovat lásku, kterou mi dává Milovaná, pak milovat znamená rovněž milovat v lásce sebe a takto se vracet k sobě. Láska netranscenduje bez dvojznačnosti – má zalíbení v sobě, je to radost a egoismus ve dvou. Ale v tomto zalíbení se právě tak od sebe vzdaluje; upadá do závratí nad hloubkou jinakosti, kterou žádny význam neprojasní – je to hloubka vystavená a zprofanovaná. Vztah k dítěti – žádost po dítěti, které je současně jiné i já sám, je naznačen již v rozkoši a završuje se v dítěti samém (způsobem, jímž se může završit Touha, jež nemizí v dosaženém cíli a neslábne v uspokojení). Zde tedy máme před sebou novou kategorii: to, co je za branami bytí. Stojíme před oním méně než nic, které erós vytrhuje z jeho negativitu a které profanuje. Jde o nicotu odlišnou od nicoty úzkosti: jde o nicotu příštího, zasutého v tajemství toho, co je méně než nic.